

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

Caput decimum tertium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

tirillse interpretationem; absolutam videlicet & perfectam. Nulla prisca hujus interpretationis particula ætatem tulit: vetustiore enim recentior, ut fieri amat, abolevit.

CAPUT DECIMUM TERTIUM.

I. De lingua Ebraice origine. II. Lingua Ebraica ea non est, que ante Babelicam confusionem vulgo usurpabatur. III. Probatur argumentis. IV. Refelluntur argumenta Adversariorum. Primum argumentum. V. Secundum argumentum. VI. Tertium argumentum. VII. Quartum argumentum. VIII. Quintum argumentum. IX. De origine literarum Samaritarum & Judicarum. X. Refelluntur argumenta Rabbiorum super urisque.

De lingua
Ebraica ori-
gine.

Eupol. apud
Clem. Alex.
Strom. 1. &
Euseb. Præp.
Evang. libr. 9.
Theodor. in
Gen. Interpr. 61.
Isid. Orig. libr.
1. cap. 3.

Gen. 11. 1.
Philastr. Hist.
103. 104.

Theodor. In-
terpr. 60. in Gen.

Gen. 1. 20.

Gen. 4. 1.

Gen. 2. 23.

Gen. 9. 26.

Lingua

I. **P**ost habitam questionem de vetustate Græcarum Mosaici voluminis Interpretationem, non erit, opinor, abs re de lingua ipsius Ebraicæ, qua Volumen illud scriptum extat, vetustate paucis disserere: cum antiquissimum hoc sit loquelæ illius monumentum; cumque præsertim Mosæm Ebraicarum literarum inventorem dixerint Eupolemus, Theodoretus, Isidorus, alii saltem reformatorem. Quæ tamen sententiæ à multis jam exploræ sunt. Existimarunt nonnulli varias linguas ante confusionem Babelicam ab hominibus fuisse usurpatas, sed linguarum illarum notitiam, quæ nunc arte comparatur & studio, tunc singulari Dei beneficio universis hominibus fuisse concessam, quemadmodum & Apostolis subinde concessa est: at in Babelici sceleris pœnam, non novas à Deo conditas fuisse linguas, sed quæ ab omnibus intelligebantur, tum vulgo ignorabiles factas, & à paucis duntaxat fuisse perceptas. Sed quoniam manifeste pugnat ista opinio cum Scriptura sacra, quæ hoc tempore *terram labii unius & sermonum eorumdem* fuisse sciscit, merito inter Hæreses à Philastrio rejecta est. Probabilior hæc est sententia, & doctorum hominum, ac sanctorum etiam Patrum aliquot consensu receptissima, linguam Ebraicam mundo ipsi cœvæ esse, & Adami, priorumque Patriarcharum usu concelebratam, post Babelicam linguarum divisionem, in Semi ac deinde Eberi familia integram ad Abrahamum usque & Israëliticam gentem perseverasse. Literas autem antiquiores, quas Chananæas, & Phœnicias, & Samariticas appellant, alii Setho, Abrahamo alii acceptas referunt; Ebrææ vero temporibus Babylone reportatas fuisse constat eas quæ hodie sunt in usu, quæque Ebraicæ dicuntur vulgo, & Chaldaicæ potius, aut ut à Judæis ipsis appellantur, Assyriæ nominandæ sunt, ut pote ex illis detorta & depravata. In ea sententia, præter alios, præcipuum nomen est Origenis, Hieronymi, & Augustini. Eandem deinde opinionem secuta est sanior Rabbiorum pars; atque eam demum calculo comprobarunt suo, qui linguarum Orientis peritiores habiti sunt. Huic firmandæ plurima proferuntur argumenta; ad pompam & speciem nonnulla, quæ ut frivola & futilia prætermittimus: validiora tantum proponemus. Primum ac præcipuum, & à Theodoro pro lingua Syriaca usurpatum, petitur ex nominibus propriis sive hominum, sive locorum, quæ ab orbe condito usque ad linguarum confusionem commemorantur in historia Mosi, & quorum origines in Ebraica lingua reperiuntur. Adam, verbi gratia, ita dictus est, quod factus sit ex *האדמה*, terra: Eva, *הוה*, eo quod mater esses *כל חי*, omnis viventis: Cain *קין*, à *קנה*, possedit: quod dixerit Eva, *Posseidi hominem per Deum*: Hortus Eden, ab *עדן*, voluptas; quasi dicas, *Hortum voluptatis*. Eodem pertinent nominum allusiones ad voces Ebraicas, ut Eva, quæ dicta est à Deo *אשה*, virago, quia sumpta est ab *איש*, viro: ut Iaphethi, cum ait Noë, *יפת אלהים ליפת*, Dilatet Deus Iapheth. Alterum argumentum suppeditant antiquæ variarum gentium appellationes, propagatæ ex nominibus originis plerumque Ebraicæ, ut fuse ostendit Hieronymus in libro De nominibus Ebraicis. Tertium arcessitur ex nominibus Deorum & Heroum Ethnicorum, quibus nihil in gentibus occurrit antiquius; atque eorum tamen veriloquia subministrat Ebraica lingua: velut Saturni, ex *סתר* abscondit, quod in Latio latuerit; Jovis, ex tetragrammato Dei nomine *יהוה*; Vulcani ex Tubalcain; Iapeti ex Iapheth. Quartum præbent Ebraicæ linguæ vestigia, quæ in omnibus aliis linguis deprehenderunt viri eruditi. Quintum denique oritur ex Ebraicæ linguæ castitate & simplicitate, quæ cum per alias linguas diffusa sit, ipsa nihil sibi ex aliis linguis adhærescere passa est.

II. Hæc quantumvis credibilia & similia veri, non me absterrent tamen, quin

de lingua Ebraicâ origine aliter existimem, ac vulgo existimatur. Sic enim sentio, non aliam fuisse quam Chananâam ipsam, unam ex iis quæ ortæ sunt ex Babelica confusione; pristinam vero illam & primigeniam, quæ ante confusionem linguarum obtinebat, quum terra omnis erat *labii unius & sermonum eorundem*, vel funditus interitisse, vel in alias linguas esse disseminatam; vel si perseveravit integra, ecquanam illa fuerit, Assyria, an Chananæa, an alia quævis, absque temeritate assignari non posse. Quæ ne pium & æquum Lectorem offendant sententia, Theodoreti patrocinio utar, qui idem tractans argumentum, *ὁὐδὲν*, inquit, *τὸν λόγον τῆς ἐνορέβειας λυγῖνεται, καὶ τὸ πῶς, καὶ τὸ ἐκείνο διαφύεται*. Nihil officit pietatis rationibus, si hoc, sive illud recipiamus. Cum igitur Chaldæa patria profectus Abraham in Chananæam venisset, linguam regionis illius perdidit, & linguæ hujus characteres scribendo usurpavit: quod faciunt, qui in externa regione sedem figunt. Bilinguis itaque fuit Abraham, Chaldaicâ nimirum linguæ, quam ad Babelem ex confusione quoque natam puto, & Chananææ peritus. At ejus posterî una Chananæa, ut pote vernacula contenti, aliam neglexerunt. Ebraicâ vero dicta est, quoniam ab Ebræis usurpabatur. Qui postquam Babylonem captivi abducti sunt, tum vero ex Chaldæorum, inter quos dispersi erant, commercio, patriam inquinantur loquelam: & ex Chaldaicâ ac Ebraicâ confusione tertia prodit lingua, quæ Syriaca dicta est, quaque Christus & Apostoli usi sunt.

Ebraicâ, ea non est, quæ ante Babelicam confusionem vulgo usurpabatur.
Gen. 11. 1.
Theodor. In-
terr. 61. in
Quæst.

III. Cur autem de Ebraicâ linguæ antiquitate ac dignitate tantum detraham, causas has habeo. Constat primum inter eruditos, nihil aut certe parum Chananæam inter & Ebraicam linguam, hoc est linguam inter Phœnicum & Israëlitarum interfuisse, fallique Origenem, cum à Phœnicia lingua Ebraicam differre autumat: nisi fortasse differentiam interesse quidem, at exiguam & levem intellexerit. *Lingua Chananitis*, ait Hieronymus, *inter Ægyptiam & Ebræam media est, & Ebrææ magna ex parte confinis*. Liquido patet id ex nominibus locorum & gentium, quas illuc advenientes Ebræi repperunt: Ebraicâ siquidem ea plane sunt. Ut reliqua prætermittam argumenta, quibus hoc ab aliis jam satis superque probatum est. Nam quid opus est argumentis & disputationibus, cum dubitationem omnem præcidat Isaias: *In die illa*, inquit, *erunt quinque civitates in terra Ægypti, loquentes lingua Chanaan, & jurantes per Dominum exercituum*. Linguam Chanaan hic Ebraicam significare consentiunt Interpretes universi. Ergo, juxta Isaiam, lingua Chanaan Ebraicâ ipsa lingua est. At ab Assyria sive Chaldaicâ discrepasse Ebræam multa probant: velut notatio illa Mosis, qua *Acerorum testimonii* à Labane & Jacobo erectum, ab illo quidem vocatum significat *יגד שׂהדוּתָא*, *Iegar sâhadutha*; ab hoc autem *גלעד*, *Galaad*. Et tamen Laban ille erat de stirpe Semi, & Jacobi consanguineus. Rabfacen præterea Assyrium Ebraice Ebræos alloquentem rogant horum primores, ut se alloquatur Assyria lingua, ne à populo intelligatur. Jeremias quoque Ebræis exitium impendere à Chaldæis vaticinans: *Ecce ego*, inquit, *adducam super vos gentem de longinquo, domus Israël, ait Dominus; gentem robustam, gentem antiquam, gentem cujus ignorabis linguam, nec intelliges quid loquetur*. De eadem gente ait Isaias: *In loquela labii, & lingua altera loquetur ad populum istum*. Item Baruch: *Adduxit enim super illos gentem de longinquo, gentem improbam, & alterius lingua*. Pueros etiam Ebræos jubet Nabuchodonosor instrui literis & lingua Chaldæorum. Tum verba illa, Mane, Thexel, Phares, Ebraice descripta, neque legere potuit Chaldæus ullus, neque intelligere: Daniel vero facile perlegit. Non quod alio ordine dispositæ literæ essent, quam quo solebant collocari, uti somniavit Abrabaniel, sed quod multum differrent Ebraicâ lingua & Chaldaicâ. Plurima Chaldaice scripta extant à Daniele & ab Esdra, quæ loquelæ hujus ac Ebraicæ discrepantiam patefaciunt. Denique discrimen literarum utriusque gentis, Ebrææ & Assyriæ, linguarum quoque discrimen ostendit. Literas antiquas Ebraicas intelligo, quæ Samariticæ vulgo appellantur, & ante captivitatem Babylonicam in Ebræa gente vulgares fuerunt. Ex his efficitur, vel linguam sanctam in familia Semi & Eberî puram & integram non perseverasse; vel linguam Ebraicam, sanctam illam & primigeniam non esse. Efficitur quoque necesse habuisse Abrahamum, cum venit in Chananæam, popularem gentis hujus linguam condiscere, à patria lingua sua Chaldaicâ discrepantem. Unde Hieronymus, *Nisi forte*, inquit, *juxta quorundam opinionem duas Abraham linguas & Ebræorum & Chaldæorum scisse dicamus*. Atque hinc factum puto ut Ebraicâ linguæ inventor Abrahamus à nonnullis creditus sit; quia nempe linguam hanc primus posteris suis tradidit, cum aliam à majoribus accepisset. Hinc factum quoque ut lingua hæc dicta sit Ebraicâ; ab Abrahamo nimirum, qui à transmissio Euphrate dictus est *עברני*, *עברני*, (quemadmodum & Niger Idumææ rector, ut docet Josephus, quod genus ex regione Transjordanensi duceret:) non vero lingua Joseph. de bell.

Probatum argumentis.

Orig. libr. 3. contr. Cels.

Hieron. in Isa. 19.

Isa. 19. 12.

Gen. 31. 43.

Jerem. 5. 15.

Isa. 28. 11.

Bar. 4. 15.

Hier. in Dan. 1. 4.

Gen. 14. 13.

Adami, vel Sethi, vel Semi appellata est, ita ut debuisset appellari, si Adamum, vel Sethum, vel Semum auctorem habuisset. Factum hinc quoque dicerem, post Josephum & Eusebium, ut scripserit Chæcilius Poëta, Solymos, hoc est ut ipsi interpretantur Judæos Hierosolymitanos, Phœnicio sermone loqui;

ἡλώσσαν ἰδὲ φωνίαν τῆς ἐπιπέρας ἀφίνας,

non vero Phœnices Judaico; nisi doctæ & solerter demonstrasset Cunæus, & post eum Bochartus, Pisidas Chæcilius, non Judæos notasse. Quod autem opinatur Josephus Scaliger, quem proxime asseclatur Johannes Seldenus, ex Assyria lingua Chananæam manasse per colonias illinc in Phœniciam deductas; atque Assyriam demum linguam, propter frequentem aliarum gentium usum & commercia crebra negotiatorum, pristinam integritatem amisisse, quum Chananæi interea incorruptum linguæ Assyriæ nitorem retinerent, raro ad eos commœnantibus peregrinis; id sane gratis dicitur, nec ullo argumento vel cujusquam auctoritate firmatur: neque sane probabile est. Præterea si ante Abrahamum jam adulteratam fuisse dicas Assyriam linguam, quod dixit Scaliger, neutiquam constabit ratio: nam à linguarum confusione ad Abrahami ortum, vix sēsquisæculum numeres, juxta receptissimam sententiam: quo spatio quis tantam mutationem illatam credat, quanta fuit? Sin post Abrahami perfectionem in Chananæam evenisse hoc dicas, ut dixit Elias Levita, hærebit itidem aqua; nam ab exitu Abrahami ex Haran, ad Jacobi discessum ex eodem loco à Labane, non toti ducenti effluerunt anni; quo intervallo tantam corruptelam pati non potuit Assyria lingua, quicquid opponat Seldenus, quantam fuisse necesse est, ut

Jud. libr. 2. cap. 47.
Chæc. apud Joseph. libr. 1. cont. Apion. & Euseb. Præp. libr. 9. cap. 9.
Con. De rep. Ebr. libr. 2. cap. 18.
Boch. Chan. libr. 1. cap. 6.
Scalig. Epist. 2. & 162.
Seld. De Dis. Syr. Proleg. cap. 2.

Elias in Præf. ad בתורנות.

Seld. De Dis. Syr. Proleg. cap. 2.

Acervum testimonii tam diversis nominibus appellarent Jacob & Laban. Gratis quoque & sine auctore pronuntiant alii, Semum aut Eberum Babelicæ conspirationis participem non fuisse, atque hanc propterea à Deo mercedem tulisse, sanctæ ac primævæ linguæ sibi, posterisque retinendæ prærogativam. Nam si id fuit pietatis præmium, cur Judæi post Babylonicam captivitatem, cur Christus ipse demum & Apostoli eo fraudati sunt, cum eo interea Samaritani impii & perduelles fruerentur? cur ipse Esdras, vir sanctus, & Judaicæ religionis consultissimus, præcis ac sanctis characteribus repudiatis, novos & profanos ascivit? Egregiam vero mercedem; quam Chananæi, gens detestabilis & à Noacho execrationibus devota, perinde ut Semi posteri consecuti sunt. Respondent Adversarii factum id, non in Chananæorum, sed in Abrahami posterorumque ejus gratiam, quo minori negotio inter Chananæos conversari & peregrinari posset. Quorsum ergo nec in Ægyptum lingua illa transfusa est, quo Abrahamus quoque, ac deinde Jacob cum filiis, & tota Israelitarum gens tot annos mansura erat? Quorsum Babylone contaminata est, ut volunt, quo dispergendi erant Judæi Chaldaicæ linguæ plane inscii?

Refelluntur argumenta Adversariorum. Primum argumentum. Grot. in Gen. 11. 1.

IV. His animadversis facile discutuntur argumenta Adversariorum. Ebraicæ esse aiunt originis nomina propria hominum & locorum, quorum ante gentium *Ἰσραήλ* meminit Moses, proindeque receptam tum & vulgatam fuisse Ebraicam linguam. Respondet Grotius nomina illa Ebraico sermone à Mose esse expressa, Ebræorum gratia, in eundem significatum, quem in primæva lingua obtinuerant: cujus mutationis exempla affert complura; velut illa è Curtio, milites quosdam à Persis vocatos esse Immortales; Chiliarchos vero, eos qui mille militibus præessent: quas voces aliter extulisse Persas haud dubium est; Clupeam præterea appellasse Latinos, quæ Aspis dicebatur; Pithecusam & Ampelusiam Græcos appellasse, quæ Punica nomina habebant ejusdem notionis; & Græcos Scripturæ Interpretes nomina quædam Ebraica locorum Græce reddidisse. His addo Vulgatæ Scripturæ sanctæ Interpretis exemplum, qui istud exponens: *Hæc vocabitur וְשֵׁי, quoniam וְשֵׁי sumpta est: eandem originationem nominibus Latinis expressit: Hæc vocabitur Virago, quoniam de Viro sumpta est.* Isaacum, cujus nomen Ebraicè *יִשָׂא* sonat, *Ἰσαάκ* appellat Alexander Polyhistor, Esau, cui & Edom, hoc est Rufo nomen fuit, Erythras à Græcis dictus est. Og, qui fuit rex Basan, & id nomen habuit ab ustione seu coctione, juxta nonnullos Græcis Typhon est appellatus, quæ dictio ejusdem est significationis. Qui Cephas à Christo nomen habuit, Petrus à Græcis est nuncupatus. *Πλάτων* Latinis nominatur Dis; Carthago, Græcis Carnepolis; Rhodos, Ophiussa. Picti vocati sunt à Romanis, qui Britanni à suis; eadem significatione, ut docuit Camdenus. Philonis subditivi Brevarium Ebraicè reddens R. Azarias, Philonem appellat *Jedidæum*, quæ vox idem valet. Scribit Plato in Critia, Solonem in locum Ægyptiorum nominum Græca nomina in carminibus suis supposuisse. Omnem vero contradicendi ansam præcidit ipsum Mosis nomen, quod purum putum Ebraicum est; & tamen ex Ægyptio ductum est, quod ipsi primum impositum fuit. Nemo enim, opinor, finget sibi Ægyptiam puellam, Pharaonis filiam, Ebraicæ, ut verisimillimum est, ignaram linguæ, Ebraicum nomen

Gen. 2. 23.

Alexand. Polyhist. apud Euseb. Præp. Evang. libr. 9.

Camd. in Britann.

nomen ex Ebraica lingua peritum Mosi tribuisse. Sic enim ipse de se: *Quem illa ad-*
opravit in locum filii, vocavitque nomen ejus, Moyses, dicens, Quia de aqua tuli eum. Exod. 1. 10.
 Observavi superius scripsisse Aben Ezram Mosi Ægyptium nomen fuisse *Monios*, at-
 que hujus nominis Ebraicam interpretationem esse *Moses*: quam sententiam auctori-
 tate libri Ægyptii De agricultura, & Græcorum tuetur. Hoc cum parum intellige-
 ret R. Isaac Arabaniel, Mosem à matre sic dictum censuit, non à filia Pharaonis;
 prorsus contra mentem Scriptoris sacri. Insignis in eo genere fuit Aquila Scripturæ In-
 terpres, qui significationes propriorum nominum sæpe respexit & repræsentavit. Paris
 nominum permutationis illustre edidit exemplum patrum nostrorum memoria Jaco-
 bus Augustus Thuanus, nobilis Historicus, qui nominum propriorum significatum
 Latina lingua fere retulit. Præterea quoniam in nominum Ebraicorum originationi-
 bus & veriloquiis vis inerat ac sensus cognitu utilis, & Ebræis ad virtutem infor-
 mandis opportunus, ea idcirco consecutus est Moses, nec rem populo Dei condu-
 cibilem insuperhabendam duxit, quam alias fortasse neglexisset, & reipsa neglexit,
 cum Ægyptia nomina, aliave externa referret, quorum nulli futura esset usui inter-
 pretatio. Quippe sanctæ illius gentis intererat scire, Adamo, exempli causâ, à terra
 nomen factum, ut omnes meminissent conditionis humanæ, cum primus hominum
 omnium parens terræ filius fuerit. Atque id etymon Latina quoque lingua exprimit,
 homini ab humo appellationem arcessens. Origenis auctoritate fulciri potest hæc
 responsio. Docet eis quippe in Epistola ad Africanum, Græcos Interpretes *παρονο-*
μα, si quæ in Ebraicis occurrerent, similibus *παρονομασις* Græcis, diversâ licet signifi-
 cationis reddidisse: & *παρονομασις* inter *αριον* ac *αριον*, & *λιον* ac *λιον*, quæ occur-
 runt in historia Sufannæ, excogitatas fuisse ab Interprete Græco, ut aliis *παρονο-*
μασις, quas in alterius significationis vocibus Scriptor Ebræus proposuerat, ex æquo
 responderent. Exemplum in Latina loquela dat Hieronymus, in Præfatione ad Da-
 nielem: *Cujus rei, inquit, nos intelligentiam nostris hanc possumus dare; ut, verbi gratia,*
dicamus de arbore ilice dixisse eum, ilico pereas: & a lentisco, In lentem te comminuat An-
gelus; vel, Non lente pereas; aut, Lentus, id est flexibilis ducaris ad mortem; sive aliud
quid ad arboris nomen conveniens. Simile quid nos in reddendis nominibus propriis à
 Mosè factum dicimus.

V. Secundo argumento, quod ducunt Adversarii ex antiquis variarum gentium *Secundum*
 appellationibus, ex Ebraica lingua plerumque derivatis, occurrere promptum est. Nam *argumentum.*
 primum certum est plurima variarum illarum gentium nomina quæ habet Moses, ni-
 hil plane in Ebraica lingua significare. Deinde probabile est Mosem nomina illa exotica,
 ad linguæ suæ inflexionem & modum fere accommodasse, quemadmodum vulgo fieri
 solere notum est. Hunc morem præ cæteris habuerunt Græci. Hi Rhodum, Samum,
 Naxum ita extulerunt, quasi à *ῥόδον*, *σάμος*, *ναξου* derivata essent, Italiam quasi ab
ἰταλός, Phœnices quasi *ἄπο τῶν φοινίκων*, Byrsam quasi *ἄπο τῆς βύρρας*, Thebas quasi *ἄπο τῆς*
θεσσαλίας, ἦτοι *ἄπο τῆς θῆρας τῆς βοός*, Diu Socotoram quasi à Dioscoride, torrentes Ce-
 dron & Cifon quasi *ἄπο τῆς κέδρων* & *ἄπο τῆς κισσῶν*. Similiter Moph recoxerunt in
 Memphin, quæ vox Græcam originem sapit; Pibefeth in Bubastum. Eadem fuit &
 Romanorum ratio: hi Latium quasi Latine originis nomen formarunt, quod in eo
latuerit Saturnus; Siciliam, quasi *Sicilitam*, hoc est divisam, sive ut loquitur Mani- *Manil. libr. 4.*
 lius, *precisam*: quæ tamen origines ab aliis repudiantur. Simile quoque in alterius
 generis nominibus è materna lingua derivandis studium & affectionem deprehen-
 das. Saturnum ita censent appellatum, quod *saturretur annis*, cum alii deriveut à *סתר*,
occuluit; Jovem à *juvando*, alii à *יהוה*; Cererem à *cerendo*, alii à *כרש*, *fructus Luna*
vi protrusus; Janum ab *eundo*, cum sit, ut superius notavi, à *ἄνας*, qui genitivus est
τῆς ἄνας, quod Æolicum est pro *ἄνα*, *ἄνας*. Inde & *ἄνα*, unde Latinum *Juno*, quod
 à *juvando* itidem alii arcessunt. Vestam Ovidius nuncupatam vult, quod *vi sua stetit*; *Ovid. libr. 6.*
 Isidorus quod herbis *vestita* sit, cum sciamus tamen factum id nomen ab *ἴστρα*, hoc à *Fast.*
 Chaldaico *אשתא*, illud ab *אש*. Multus est in iis veriloquiis Cicero, multus & Var- *Incl. Orig. libr.*
 ro; parum uterque etymologicæ artis peritus. Quæsiuisses à Goropio Becano vo- *8. cap. 11.*
 cabuli alicujus etymon, recurrisset ad Brabantinas & Cimbricas origines; consuluis-
 ses Bochartum, Ebraicas proposuisset: & tamen unica est vocabuli hujus origo. Adeo
 facilis est hac in arte lapsus, parata & proclivis offensio. Probandus quidem est &
 laudabilis eorum conatus, qui nominum Geographicorum rationem peruestigantes,
 ad Ebraicam potissimum linguam, utpote antiquissimam, & quoquo versus disseminatam,
 & per varias linguas late patentem respiciunt; modo conjecturas non plus quam con-
 jecturas valere velint; nec quod in duobus, si forte, tribuere successerit nominibus,
 ad reliqua æque prorogare se posse sperent; caveantque ne aliqua syllabarum & so-
 norum concentione decepti, sibi ipsi fucum faciant. Hac cautione quicumque se mu-

niverint, tum vero aperte cognoscent, quam infirmum ex hujusmodi originationibus procudatur argumentum, ad nimiam linguæ Ebraicæ vetustatem comprobendam.

Tertium argumentum.

VI. Hæc quæ dixi ostendunt argumenti levitatem, quod Deorum Ethnicorum nomina, ex Ebraica, ut volunt, lingua detorta subministrant; nam ex notationibus illis nominum pleræque itidem valde incertæ sunt, & si quæ certæ sunt, proflexerunt illa nomina à Chananæa lingua, sive Ebraica, per commercia & colonias Ægyptiorum & Phœnicum, quæ fere fuerunt Abrahamo recentiores. His gentibus bona Græcicæ Theologiæ pars accepta referenda est, & Græcorum Deorum complures Mose recentiores esse merito scripsit Clemens Alexandrinus; & nos Mosem ipsum eos esse satis probavimus. Græcorum autem numinibus recentiores sunt etiam gentium occidentalium Dii: nam quicquid istis vetustius jactant, nugæ sunt, & fabulæ meræ, quarum in veteribus memoriis indicia extant omnino nulla.

Clem. Alex. Strom. 1.

Quartum argumentum.

VII. Ex eorumdem Phœnicum peregrinationibus factum est, ut in Occidente multa extiterint Ebraicæ vestigia. In Oriente vero tot bella gesserunt Israëlita; tot incursionibus lacessiti sunt à vicinis gentibus; tot *μετοικιστῶν* & *Μυαποειῶν* in Ægyptum, in Babyloniā, & Assyriam disseminati, ut minime mirum sit linguam Ebraicam cum ipsa gente quaquaverfus se diffudisse; ac proinde corrui quod inde constat est quartum argumentum. Adde linguarum diversitatem tantam non fuisse, ut omnis omnino illarum affinitas extincta sit. Constituerat Deus universalem illam linguam ita perturbare, uti opus inceptum Babelicæ turris intermitteretur. Satis ad id fuit alterum alterius loquelam non intelligere. Quantalibet autem Chaldaicæ, Arabicæ, Ægyptiacæ, aliisque cum Ebraica intercedat affinitas, nihilo magis tamen qui unam recte norit, omnes noverit. Purima vocabula Persicæ & Germanicæ linguæ communia observantur viri docti; plurima quoque Græcæ & Germanicæ non unam tamen ex altera provenisse quisquam opinor, dixerit. Hinc denique facile se expedient, qui primævam linguam divisam in omnes linguas ac dispersam fuisse statuunt, tum cum ea exortæ sunt: nemini enim non apertum erit ac perspicuum, unde contigerit ut aliquam cum aliis omnibus linguis affinitatem videatur Ebraicam retinere. Quod autem scripsit Hieronymus, linguam Ebraicam omnium linguarum esse matricem, nimis late patet, & angustius concludendum est, intra eas videlicet linguas ac gentes, quarum auctores Chananæi habendi sunt.

Hier. in Soph. cap. 3.

Quintum argumentum.

VIII. Postrema ratio ab Ebraicæ linguæ simplicitate & castitate depromta, facili negotio retunditur: nam cum aliquam ipsi cum aliis linguis cognationem esse constet, puta cum Chaldaica & Arabica, quæ potius voces communes ex illa in has, quam ex his in illam transiisse demonstrabitur? Nam quod aiunt *מלך* prius esse quam *מלכא*; neque ut hoc ita esse probent rationem afferunt, neque ullam quæ id persuadeat ego video. An quod hoc est illo litera una longius? Ergo Latinæ voces, *mors*, *sors*, *sub*, *ancilla*, antiquiores sunt illis unde ortæ sunt, *μῆρς*, *ὄρεσ*, *ῥα*, *ἀφροδῖος*; & Gallicæ voces, *tempus*, *corpus*, *ail*, *sens*, *fouir*, *ouir*, *cruel*, antiquiores illis, *tempus*, *corpus*, *oculus*, *sensus*, *fodere*, *audire*, *crudelis*: quod falsum tamen est.

De origine literarum Samaritanarum & Judaicarum.

IX. Ebraicas literas, sive characteres, dixi esse duplicis generis; Samaritanos, quorum auctorem alii Sethum, Abrahamum alii esse putant; & Judaicos, quos Efdras, non sine Synagogæ magnæ, uti quidem reor, auctoritate ac nutu, captivitatis Babylonicæ temporibus ad describenda sacra Volumina usurpavit, desitis Samaritanis qui hætenus inter Ebræos fuerant in usu. Ego vero de elementis Ebraicis non aliter ac de Ebraica lingua sentio, prisca nempe illa, quæ Samaritana appellantur, mera esse Chananæa, usque tum primum usum esse Abrahamum, cum in Chananæam venit, & regionis illius linguam didicit; ac ea demum posteris cum lingua tradidisse, abolito Assyriarum literarum & linguæ usu, quas ad hoc tempus usurpauerat. Ante Diluvium, vel confusionem Babelicam, scripturæ & literarum usus repertus sit, necne, incertum relinquo; adeo obscura res est, & argumenta levia, quibus probatur vel refellitur. Postquam turbata est hominum loquela ac divisæ, tum vero ad notandos animi sensus & exprimendas voces, adhibitos reor characteres diversis temporibus, prout singularum gentium necessitas & ingenii largitor usus postularat; sive jam ante usurpationem soliti essent, sive jam tum primum reperti. Pristinæ vero elementa, quæ ante Babelicam confusionem in usu fuisse dicuntur, quoniam incertum est an aliqua tum fuerint, eo etiam incertius est quid illis factum sit: nec sine temeritate & reprehensionis periculo affirmaverit quisquam, vel ea exolevisse, vel in gentis alicujus usum velut hæreditario jure transiisse. Quocirca merito dubitat Augustinus, an satis probari possit Ebræas literas à primis hominibus fuisse inventas, Noacho deinde traditas, ad Abrahamum demum ejusque posteros fuisse transmissas. Sua ergo elementa habuit Assyria gens, sua etiam Chananæa. Illis cum assuevisset à pue-

August. Quest. 69. in Exod.

ro Abrahamus, Chananæis uti cœpit, cum in Chananæorum regionem venit; nec eorum abjecerunt usum Abrahami posterum, quoad in Chaldaeam traducti præcos Assyriorum characteres resumerunt. In eam sententiam his adducor argumentis. Græcos à Phœnicibus, seu Chananæis literarum characteres accepisse, auctoritate Herodoti, aliorumque complurium satis constat. Atqui tanta est Samaritanos inter characteres & Græcos similitudo, quam ob oculos posuit Josephus Scaliger in erudita dissertatione de literis Ionum, ut manifestum sit ad illorum exemplum Græcos esse formatos. Unde efficitur Samaritanos seu præcos Ebraicos eosdem esse ac Chananæos. Patet præterea ab Assyriis elementis differre Samaritica: nam vel ipso inspectu tanta apparet utrorumque discrepantia, ut aliquando fuisse eadem minime credi possit. Nec enim tantis mutationibus obnoxii sunt characteres literarum, quantis linguæ ipsæ, cum sint certis ductibus & figuris circumscripti ac determinati. Major autem Ebraicæ linguæ seu Chananææ cum Assyria intercedit affinitas, quam literis ipsis; quæ si tantillum quid habere videntur similitudinis & cognationis, id ab Ebraeis ipsis illatum reor, quorum manus Samaritanis literis insuefactæ cum Assyrias asciscerent, pristinos ductus non ita dediderunt, ut non ad eos etiam in vitæ flecterentur; atque ita Chananæos & Assyrios characteres coaluisse in Ebræos hodiernos, quemadmodum Chananææ & Assyriæ linguæ permissio, post captivitatem Babylonicam, Aramæam seu Syriacam linguam peperit. Quo sensu dixisse videtur Hieronymus Esdram Judaicas literas reperisse, ut pote ab Assyriis paulum diversas, Chananæarum vero valde dissimiles: quarum Judaicarum usum præ cæteris invexit Esdras, clarissimus illa ætate inter Judæos Scriba, & Legis Doctor ac reparator: accedente florentissimæ Synagogæ, quæ Magna appellabatur, imperio, sine quo nec id attentasset Esdras; nec si fecisset, successum res habuisset. Huc adde tralatitiam fuisse & per vulgatam multorum e Veteribus sententiam, Phœnicibus literarum inventionem debent, nedum literas ipsos ab aliis accepisse. Cum ergo Samaritani characteres, quos ab Abrahami ætate Ebræi usurpaverunt, sint Chananæorum perfimiles, vel potius iidem, ab Assyriis vero prorsus diversi, utrum verisimilius esse dicendum est, eos ex Assyria in qua non fuerunt in Chananæam in qua fuerunt detulisse Abrahamum, & nepotibus transmisisse: an potius advenientem in Chananæam, gentis illius cum qua conversaturus erat, linguam ac scripturam didicisse, patriæ linguæ ac scripturæ usu tantisper intermisso? Nec Diodorum moror, qui Phœnices literas accepisse scribit à Syris, quibus quidam Assyrios illic significari volunt, ego vero Ebræos ipsos interpretor, Mosem nempe, aut Abrahamum, quos literarum inventores falso plerique existimant. Unde Eusebius, *ἰστορίῃ*, inquit, *ἡ ἀρχὴ τῆς ἐβραϊκῆς γραμμικῆς ἐπινοήσεται λέγουσι τῶν πατέρων. ἀπὸ δ' αὐτῶν καὶ ἐβραῖοι, τῶν γὰρ τῶν πατέρων ἰουδαίων οὐκ αὐτῶν. Sunt vero qui Syros literas primos reperisse dicant. Syri sane hi, fuerint Ebræi, qui Judæam Phœnices vicinam colunt.* Hinc Eupolemus, ut sæpe jam dixi, Mosem Judæis literarum usum tradidisse docuit, Judæos vero Phœnicibus. Quæ à vera prorsus ratione repulsa sunt.

X. Plane vero aspernamur deliria Rabbiorum, qui ut Samaritanæ scripturæ eriperent gloriam sanctitatis, & in Judaicam hodiernam qua utuntur transferrent, nihil non moliti sunt. Quidam affirmare ausi sunt Judaica scriptura exaratam primum fuisse Legem & reliquos deinde Libros sacros; ac sanctam fuisse scripturam hanc, & rebus sanctis destinatam; Samaritanam vero profanam, & in rebus profanis à majoribus suis usurpari solitam; cujus intermisso in Babylonia usu Judaicam solum retinuerint. Sic R. Obadias de Bartenora, sic R. Jacob in Oculo Jacobi, sic R. Juda Muscato in librum Cozri, sic R. Azarias in Meor enaiim, sic alii bene multi. Probationes opinionis hujus solidas afferunt omnino nullas, nec vero quas afferant ulla habent; tantum somnia sua sic tanquam *νεκρὰ δόξας* valere volunt. At Thalmudistæ Angelum scripturæ hodiernæ auctorem fingere maluerunt. Eum enim qui inter Baltassaris epulas muro verba hæc inscripsit, Mane, Thegel, Phares, hodierno Judæorum characterem usum tradunt, hunc suis Danielem tradidisse, Esdram vero Libros sacros eo postmodum deseripisse. Sic & R. Selomoh Jarchi, & R. Samuel Japhe in libro cui nomen est Pulcher visu. Addit ille characterem hunc statim didicisse, non Judæos solum, sed Assyrios quoque; nec enim Samaritanum fuisse, aut Assyrium, sed prorsus novum & ab Angelo inventum. Nempe pudebat Rabbios scripturam ab Assyriis accepisse: quod ne faterentur, omnia mendaciis suis miscere maluerunt. Verum cum in tribus dictionibus, Mane, Thegel, Phares, Angeli manu ad murum exaratis, non omnes reperiantur Judaicæ literæ, ecquem reliquarum auctorem jaçtabunt? Valeant ergo cum suis deliramentis Rabbini: nos certis insistentes vestigiis, non ἀσεβασμένως, nec temere errantes veritatem sectamur.

Herodot. lib. 5. cap. 58.

Hieron. Prol. Galeat.

Diod. lib. 5.

Euseb. Præp. lib. 10. cap. 5.

Eupol. apud Clement. Alex. Strom. 1.

Refelluntur argumenta Rabbiorum super iuris que.

Obad. in Misn. tract. 177. sect. 4. Num. 5. Cozri cap. 68. Azar. Meor. en. Part. 3. cap. 68. Thalm. in Sanhedr. sect. 2. & ibi R. Selom.